

Školní vzdělávací program České školy bez hranic v Paříži pro předškolní a základní vzdělávání pro 1. stupeň

DO NITRA JAZYKŮ

*„Příliš jsem, vyznati musím, vlasti a jazyku svého milovný, takže po ničem
netoužím více, jako aby ten všelijak vzdělán a ozdoben byl.“*

J. A. Komenský

ČESKÁ ŠKOLA BEZ HRANIC

Předkladatel: Česká škola bez hranic Paříž

Adresa: 18, rue Bonaparte
75 000 Paříž

Ředitelka: MUDr. Lucie Slavíková-Boucher

Kontakt: entractenfrance@yahoo.fr
www.czechcentres.cz/paris
01 53 73 00 22/ 01 44 32 02 24

Tento dokument je platný od 18. března 2009

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Hlavním cílem České školy bez hranic je výchova česky mluvící mladé generace vyrůstající v zahraničí, která bude v dospělosti schopna nejen česky číst a psát, ale také si zachová povědomí o svých kořenech a pocit sounáležitosti s českým národem a Českou republikou.

Myšlenka vznikla v Paříži v roce 2003, od počátku následujícího roku byla pořádána první jazyková setkání v češtině pro děti. Z této iniciativy postupně vznikla současná vzdělávací instituce s vlastním návazným vzdělávacím systémem.

Charakteristika žáků

Převážná většina žáků pochází ze smíšených manželství. Jeden z rodičů je českého původu, druhý není nutně Francouz, časté jsou i svazky s občany jiných států, kteří se ve Francii usadili. Děti jsou tak v rodinném prostředí od malička vystaveny dvou i třem různým jazykům.

Druhou početní skupinu tvoří děti, jejichž oba rodiče jsou Češi dlouhodobě pobývajících ve Francii. I tyto děti jsou minimálně bilingvní, neboť navštěvují francouzská předškolní a školní zařízení.

Řidčeji přicházejí představitelé třetí či čtvrté generace krajanů, tedy děti dvou občanů Francouzské republiky, z nichž jeden má české předky (nejčastěji rodiče) a češtinu aktivně ovládá.

Poslední kategorii představují děti z francouzských rodin, které žily po určitý čas v České republice a chtějí si udržet jazyk, jehož základům se během svého pobytu naučily.

Obvyklé žáci žijí v Paříži a jejím okolí, to znamená přibližně do vzdálenosti 40 km od centra hlavního města. Několik z nich však přijíždí na vyučování až ze 100 km vzdálených menších měst.

Úplnost a velikost školy

Česká škola bez hranic je neúplná škola, která zajišťuje předškolní jazykovou výchovu a výuku oborů Český jazyk a literatura a vlastivědné části oboru Člověk a jeho svět v rozsahu prvního stupně základního vzdělávání. Výchovně-vzdělávací cíle, rozsah a obsah učiva jsou stanoveny podle požadavků Rámcového programu pro předškolní vzdělávání a Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, škola respektuje vzdělávací koncepci České republiky.

Předškolní výchova je nedílnou součástí vzdělávacího systému České školy bez hranic, uvědomělý rozvoj komunikativních dovedností dítěte v tomto věku je nutnou podmínkou zvládnutí učiva prvního stupně základního vzdělávání.

Česká škola bez hranic Paříž vzdělává ve školním roce 2008 / 2009 šedesát žáků. Škola sídlí ve středu města, v prostorách Konzulárního úřadu Velvyslanectví České republiky.

Koncepce školy

Škola je určena dětem od osmnácti měsíců. Koncepčně je rozdělena do tří věkových kategorií:

- **předškolní výchova:** a) děti od 18 měsíců do 3 let
b) děti od 3 do 6 let
- **školní výchova:** první stupeň základní školy

Nástupní věk osmnáct měsíců byl vybrán z několika důvodů. Množství současných vědeckých studií poukazuje na výhody a přínos výuky jazyků v co nejranějším věku, za všechny lze citovat studii Evropské unie z října 2006 <http://europa.eu/languages/fr/document/97>. Je to též věk, kdy je dítě již schopno strávit určitou dobu v kolektivu, kolektiv okolo sebe vnímat a reagovat na něj. V tomto věku se také vytváří první sociální vazby mimo rodinný kruh. Dítě je sice při výuce doprovázeno rodičem či jinou známou dospělou osobou, velice rychle si ale vytváří vztah k učiteli, postupně se začíná zajímat i o své vrstevníky.

Socializační aspekt hraje stěžejní roli. Čeština přestává být omezena na úzké prostředí rodiny (kde navíc často slouží ke komunikaci pouze s jedním jejím členem), nabývá nových funkcí, a dítě ji tak snadněji může vnímat jako přirozenou součást svého života. Neméně důležitý je tento raný kontakt pro rodiče. Napomáhá jejich úsilí o vícejazyčnou výchovu, vytváří potřebné zázemí.

Ve věku 3 let je dítě již schopno podstatně větší interakce s kolektivem, postupně se začíná opravdu učit. Z vrstevníků, návštěvníků stejného výukového programu, se stávají kamarádi, na které se dítě těší.

Výuka v této věkové skupině, tedy od 3 do 6 let, je pojata podobně jako v kterékoliv jiné mateřské škole. Důraz je kladen především na rozvoj verbálního vyjadřování dítěte, používána je přímá metoda (*tzv. total immersion*). Vytvářením různorodých komunikačních situací za pomoci mluveného slova, hudební a výtvarné výchovy, divadla se dítě učí jazyku naprosto přirozeně a neustále získává podněty k rozšiřování slovní zásoby.

Děti školního věku jsou zapsány ke každodennímu studiu v některé z francouzských nebo mezinárodních základních škol, kde se jim dostává plnohodnotného základního vzdělání ve francouzském či jiném jazyce. Česká škola bez hranic se tedy v této věkové kategorii zaměřuje pouze na dvě vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a jeho svět. Jejím cílem je dále harmonicky rozvíjet komunikativní kompetence žáků, a to v mluvené i písemné podobě češtiny, a také jim dát srovnatelné znalosti české kultury, zvláště literatury, struktury českého jazyka, dějin českých zemí, zeměpisu České republiky, národních symbolů jako mají jejich vrstevníci vyrůstající ve vlasti. Škola usiluje uchovat u těchto dětí pocit příslušnosti k českému národu a zajistit jim vzdělání v oblastech, které školy v zahraničí neposkytují.

Vybavení školy

Materiální

Škola je dobře vybavena všemi potřebnými učebnicemi, pracovními sešity a učebními pomůckami, které jsou pravidelně dokupovány a obnovovány. Při výuce jsou také využívány různé didaktické počítačové programy.

Žáci a jejich rodiče mohou též využívat knihovnu Českého centra, pro kterou škola pravidelně získává literární novinky českých nakladatelů a novinových vydavatelů. Díky tomu si mohou naši žáci pravidelně číst i rozmanité dětské časopisy vydávané v České republice. Tento kontakt s moderním současným jazykem je v koncepci školy velmi důležitý.

Prostorové

Předškolní výuka probíhá v prostorách Českého centra, kde je mimo jiné k dispozici i klavír pro hudební část výuky. Výtvarná výchova se realizuje na stejném místě, tyto prostory jsou vhodné i k pořádání různých výjimečných výtvarných dílen, jako keramické, linorytové či dílny tkaní.

Výuka pro 1. stupeň se odehrává ve třídě, v níž byly proměněny místnosti jednoho z bytů Konzulárního úřadu České republiky v zadním traktu budovy Českého centra. Ve stejném bytě je umístěna i kancelář a administrativní část školy.

Pro větší kulturní akce, ke kterým jsou přizváni rodiče a veřejnost, může škola využívat výstavní a koncertní prostory Českého kulturního centra.

Technické

Škola disponuje dvěma počítači, které jsou využívány k výuce, oba dva připojeny do počítačové sítě Českého centra.

Ve třídě v prostorách Konzulárního úřadu je umístěna kopírka, slouží především vyučujícím.

Hygienické

České centrum a Konzulární úřad disponují kvalitním hygienickým zázemím v podobě několika oddělených záchodů s umyvadly. Ve třídě Konzulárního úřadu je i malá kuchyňka, kde je možné školním dětem v polední přestávce ohřát oběd.

Údržba a úklid prostor školy jsou zajišťovány ZÚ ČR a Českým centrem v Paříži.

Charakteristika pedagogického sboru a správních pracovníků školy

K zajištění plnohodnotné výuky v celém rozsahu předškolní i školní úrovně (první stupeň) je zapotřebí nejméně pěti pedagogů. Ve školním roce 2008 / 2009 jich zde pracuje šest. Dva plně kvalifikované učitele s mnohaletou praxí doplňují čtyři studentky vyšších ročníků pedagogických fakult. Toto složení odpovídá struktuře pedagogického sboru i v minulých letech a vyhovuje koncepci školy.

Jeden z diplomovaných vyučujících je garantem výchovy předškolních dětí, druhý odpovídá za kvalitu výuky školní úrovně. Své role si rozdělují na základě předchozí praxe a odbornosti. Garant školní výuky musí být nutně absolventem oboru Český jazyk a literatura nebo Učitelství pro 1. stupeň. Spolupráce s vysokoškolskými studenty přináší žákům i učitelům kontakt se současným českým jazykem a obohacuje je o moderní, inovační didaktické postupy.

Všichni vyučující mají možnost se profesně rozvíjet díky dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků, samotná práce s dětmi vyrůstajícími ve vícejazyčném prostředí je také zdrojem cenných pracovních zkušeností. Některé z pedagogů inspiruje i k vědecké činnosti. Jedna ze studentek Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, která několik let učila v České škole bez hranic, dokončuje diplomovou práci o bilingvní výchově dětí v Paříži a v Londýně. Na pařížském INALCO zahájila další vyučující doktorandské studium, jehož tématem jsou strategie udržování českého jazyka a etnické identity v krajanských komunitách ve Francii, v Rusku a v Rumunsku.

Po administrativní, technické a ekonomické stránce je škola řízena a spravována jednou osobou s vysokoškolským vzděláním.

Je třeba zdůraznit, že doposud všichni pedagogičtí i správní pracovníci České školy bez hranic pracovali bezplatně.

Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Dlouhodobé projekty

Živá muzea: muzejní animace. Návštěvy pařížských muzeí, kde mají děti možnost pod vedením české akademické malířky a českých pedagogů dále rozvíjet slovní zásobu v jiném kontextu a zároveň poznávat bohatství místních sbírek. Všechny tyto návštěvy jsou spojeny s výtvarnými aktivitami nebo jinou tvořivou činností přímo v muzeu. Tento jedinečný koncept velmi napomáhá rozvoji aktivní znalosti jazyka v oblastech, které nejsou součástí každodenního života; děti se obohacují o umělecké vjemy, které pak bezprostředně inspirují jejich výtvarný projev na dané téma přímo na místě.

Slavné osobnosti české minulosti: cyklus zábavných přednášek, které dětem přibližují hravou formou českou historii a kulturu.

Pravidelné společné návštěvy knihovny Českého centra, besedy s knihovnicí

Mezinárodní spolupráce

Podle pařížského modelu České školy bez hranic vznikl v září 2007 Kids' Art Club - «Česká škola bez hranic» Londýn a v prosinci 2008 Mateřídouška-«Česká škola bez hranic» Berlín. V lednu 2009 se k projektu přidala výuková skupina v Curychu «Hezky česky»

a sdružení «Klubko» v Sydney. Česká škola bez hranic Paříž se všemi jmenovanými subjekty úzce spolupracuje. V současné době také pomáhá vytvořit podobná centra v Mnichově a Ženevě.

Spolupráce není založena jen na pravidelné výměně zkušeností, České školy bez hranic organizují i společné dlouhodobé projekty jako čtenářské kluby, mezinárodní výtvarné soutěže svých žáků nebo společné letní výtvarně-jazykové tábory v Čechách. Na některých projektech se podílejí i bývalí vyučující pařížské školy.

V létě 2009 je plánováno první mezinárodní setkání všech učitelů a dalších pracovníků těchto škol ve světě.

Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Po každém vyučování mají rodiče možnost osobní konzultace s učiteli.

U žáků 1. stupně je tato krátká schůzka dokonce nedílnou součástí výuky - rodič se pokaždé dozví, co bylo cílem a obsahem vyučování, do jaké míry byl žák připraven a jakým směrem se má ubírat domácí příprava daného týdne.

Velmi častý a úzký kontakt mezi pedagogy a rodiči je však velmi důležitý i v rámci předškolní výchovy. Vícejazyčná výchova je totiž velmi dlouhý a náročný proces, který se do relativně vysokého věku dítěte (minimálně 10 let) setkává s mnoha úskalími.* Systematická práce s rodiči, poradenská činnost, vytváření psychologického zázemí je proto velmi důležitou součástí práce pedagogů školy.

Rodičům velmi pomáhá i kontakt s ostatními rodiči, výměna jejich vzájemných každodenních zkušeností.

Dvakrát ročně škola pořádá slavnostní besídku pro rodiče a veřejnost, na níž děti prezentují své znalosti a dovednosti.

* **Vícejazyčná výchova** totiž vyžaduje značné úsilí obou rodičů, potažmo celé rodiny. V případě smíšených manželství mohou být partneři vystaveni nepochopení blízkého okolí (partnerovi rodiče, prarodiče, přátelé...). Rodič, který mluví jazykem v dané zemi cizím a zastupuje jeho kulturu, musí také někdy čelit určitému nepřátelskému chování i přímo ze strany svého partnera. Toto nevstřícné chování vzniká z více důvodů: partner, který nemluví tímto druhým jazykem, se naráz ocitne mimo konverzační sféru; může mít strach z toho, že bude ve společnosti vypadat směšně s dítětem, které mluví jiným jazykem než jazykem dané země; může mít strach, že druhý jazyk bude brzdit přirozený vývoj dítěte. Učení druhému jazyku může vnímat jako ztrátu času v zemi, kde se tato znalost jeví nepotřebnou. To se stává obzvlášť v případě, kdy se jedná o jazyk zastoupený pouze malým procentem mluvčích na světě (problém je méně vyostřený je-li druhým jazykem rodiny např. angličtina).

Obtížnost je také dána nedostatkem informací, někdy snad až dezinformacemi, které se mohou rodiče dozvědět od pedagogů běžných školských zařízení v zemi, kde pobývají, někdy dokonce od lékařů. Pokud se navíc v průběhu prvních let života dítěte objeví problém s výslovností (například koktání), je jako hlavním viníkem problému velmi často označena vícejazyčná výchova.

Právě proto je nesmírně důležité informovat bilingvní rodiny o výhodách vícejazyčné výchovy, jež jsou jasně prokázány soudobými vědeckými studiemi.

Spolupráce s jinými subjekty

V oblasti komunikace a propagace škola spolupracuje s Českým centrem v Paříži, případně využívá pomoci externích spolupracovníků.

O dění ve škole dává ředitelka pravidelné zprávy na webové stránky www.czechcentres.cz/paris Česká škola bez hranic a do programu Českého kulturního centra.